

TELEGRAFUL ROMÂN.

Nr. 31. ANUL XIII.

Telegrafu este de doua ori pe septeman: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura oiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu ann 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Insertele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 22 Apriliu (4 Maiu) 1865.

O Metropolia româna

reinvieta dupa unu seculu si jumetate.

(Urmare din nr. premergatoriu.)

Românii ortodoxi din Transsilvani'a, indignati de brutalitatile suprematiei ierarchice a mitropoliei serbesci, fusera cei d'antâiu carii protestara cu energia in contr'a usurpatuniloru eii violinti si cerura Episcopu românu, care li s'a datu de guvernulu la 1811, denumindu, din trei candidati români ortodoxi, pe Basiliu Mog'a de Episcopu alu diecesei ortodoxe din Sabiu.

Celu de alu doilea candidat era celebrulu Lazaru, carele neisbutindu in candidatur'a de Episcopu din caps'a calitatiloru sale superiori — veni apoi in Bucuresci si forma aci cea antâiu scola româna, din epoc'a de decadentia nationala sub acea administratiune brutala si antinationala a arendatoriloru Fanarioti.

La 1812 se infiinta prin contributiuni nationali unu institutu pedagogicu in Aradu, pentru pregatirea aspirantiloru la carier'a de invetiatori in comunele ortodoxe române din cuprinsulu Ungariei si Banatului. Acestu stabilimentu a contribuitu forte multu la cultur'a nationala in acele parti.

Totu in acestu anu poporul si clerulu românu de acolo forma unu comitetu compus de patru professori ai disului institutu, de unu deputatu civilu si de cativa protopopi, care comitetu procede a cere de la guvernulu de a fi despovertata biseric'a româna de usurpatunile mitropoliei serbesci. — Dara rezultatulu se amana deocamdata, din cauza ca doi din acei professori, Preotulu Dimitriu Cichindelu si doctorulu in filosofia Iosifu Iorgoviciu, repozara pre curendu! si deputatulu civilu Moise Niculescu fuse fortiatu a trece in Tier'a-romanésca. — Dupa cativa ani bravulu protopopu Georgieviciu din Temisior'a repeta dis'a cerere printr'o petitiune de un'a suta douedeci cole, compusa dintr'o multime de documente autentice ce dovedeau nenumeratele nelegiuri ale ierarchiei serbesci. Impresiunea astei opere a fostu mare, si rezultatulu eii spre deplin'a satisfacere a Româniloru, punendu-se in reactivitate denumirea de Episcopi români la Aradu, Temisior'a si Versietiu; dara acestu recastigatu dreptu fu iarasi usurpatu arbitrarminte de Mitropolitii serbi din Carlovitiu, dupa incetarea din vietia a imperatului Franciscu.

Revolutiunea lui Tudor restabilindu drepturile autonomiei nationala, incepe iarasi a fi conduse Principatele române de catre domni indigeni.

Asta restauratiune puse temeli'a unei noue ere, a carei prima ilustratiune consta in faptul urmatoriu:

Oper'a lui Lazaru fiindu continuata cu mare zelu de bravi sei discipuli, ei isbutira acum de a se infiinta in ambele Principate scole publice si o instructiune sistematica, care a pasitu mereu, progressandu cu dimensiuni suprindiatorie, in cultur'a intelectuala si morala a natiunei, spre scopulu ce-i era fixatu de a se inaltia la perfectiunea destinata neamului omenescu de providenti'a divina.

Marea revolutiune din 1848 produse in Transsilvani'a, Ungari'a si Banatu emanciparea tieraniloru români prin eliberarea pamenturiloru loru de robotele (clac'a, boieresculu), ce li erau impuse de aristocratia magiara, secuia si sasa. — Curendu apoi, acesta aristocratia proclama detronarea imperatului ca rege alu Ungariei; catra acest'a legiuesce si principiulu fanaticu de a magiarisa cu fortia pre tote celelalte natiuni collocitoare. — Românii, indignati de cele din urma doue fapte sacrilegie ale aristocratiei, declara in unanimitate a remane fideli monarchului loru si constanti in nationalitatea propria româna, se resculara in contr'a aceloru complotisti, cari remanu in fine infrenati si umiliti.

Pentru dovedile de fidelitate si sacrificie, noulu imperatu Franciscu Iosifu recompensa pre Români, provisoriu, prin pu-

blicarea legeru de „drepturi egali“ pentru tote natiunile din Ungari'a.

Mandatorii Româniloru din Transsilvani'a, Ungari'a, Banatu si Bucovin'a, atatu de religiunea ortodoxa, catu si de ritulu greco-catolicu, ce se aflau pe-atunci in Vienn'a, ceru dela guvernulu, prin petitiuni unanime, emanciparea episcopieloru române ortodoxe de suprematia straina, si ocrotirea loru subt o Mitropolia propria; dara cei d'ai doilea mandatori, predominati de principie ambigue, dau cererei comune o directiune oppusa, prin partialele loru alegatiuni secrete. — Aste procederi, in sine contradictorie, producu unu resultatulu cu totul oppositu, caci in locu de a se emancipa de suprematia ierarchiei serbe cele cinci episcopii române ortodoxe din precitatele provincie, si a se constitui subt o mitropolia propria, aparu unu resultatulu contrariu, publicatu la 1851 prin decretulu imperiale, ca episcopia greco-catolica din Blasiu s'a inaltiatu la dignitatea de mitropolia, si s'au creatu pe sema-i inca si doue episcopii titularie, un'a la Gherla in Transsilvani'a si alt'a la Lugosiu in Banatu (7), unde aci n'a esistatu vre-odata nici macaru o jumetate comuna de disulu ritulu in vre-unulu din numeroasele sate române.

Bucovin'a si recastiga autonomi'a propria sub distinctivulu nume de „Tier'a de corona“.

Revolutiunea dela 1848 in Tier'a romanésca a fostu in felulu seu unica si exemplaria; dara rezultatulu eii fuse de o cam-data suspensiu de influentie politice, esteriori si antinationali, si potemu, cu dreptu cuventu, dice, ca era predestinatu de providenti'a divina, ca totu de acolo de unde a venit revolutiunea, sa vina mai tardiu si rezultatulu meritatu. Acestu resultatulu se proclamă dupa cativa ani, de victorios'a armia francesa pe ruinele Sevastopolei si se constitui apoi prin conventiunea dela Parisu; prin consecuintia: o particica din Besarabi'a se reincorpora cu Moldov'a; Principatele Moldavi'a si Tier'a romanésca, pana aci separate, se consolidara intr'unu singuru statulu si subt unu singuru Domnu românu; se escluse limb'a greca de a nu mai pote functiona de acum inainte in vre-un'a din bisericeloru române in tota intinderea Principatelor române unite; se seculara tote monastirile dise inchinate, prin schimbulu unei dotatiuni pecuniarie, in modulu celu mai generos; s'a emancipatu poporul românu prin desfiintarea „clacei si boierescului“ si s'a impropriatitu in totu cuprinsulu Romaniei; cu unu cuventu s'a reorganizatu totulu radicalmente prin liberali legiuri administrative, judiciarie si militare.

Cu tote aceste imbunatatiri extraordinarie, credemu, ca Alesulu natiunei române nu si-a mplinitu inca misiunea ce i-a fostu destinata de providenti'a divina, si speramu, ca geniulu romanismului, lu va conduce mereu pana in fine pe calea progressului national si ca odinora numele Cuz'a va straluci in istoria româna intocmai ca o planeta eterna din cele mai luminose in constelatiunea spatiului celestu.

(Capetulu va urmă.)

Din vietia lui Lincoln.

Presedintele staturiloru unite americane, A v r a m u L i n c o l n (citesce Lincun), unulu din cei mai renumiti barbati ai tempului nostru, a carui vietia o curma glontiuulu celu perfidu alu unui assassinu ticalosu, a fostu din familia mica si seraca. Tatalu seu a fostu colonistu in Indian'a, si Avraamu, fiindu dela natura mare si robustu, ajuta tatalui seu la lazuirea padurei si la rumperea tielinelor. Tempulu umblarei lui la o scola regulata a fostu cu totul totu unu anu, si tota multimea de cunoscintie, ce o possedea ca barbatu si-o castigase

(7) Vedi mai pe largu cursulu acestei afaceri in magazinulu istoricu, tiparitu de Laurianu la Vienn'a an. 1851; si mai explicatu in Proprietarulu Românu Nr. 45-48 inclusivu din anulu 1861.

numai prin silintiele proprie. Inca cá june de 19 ani Avramu Lincoln lucrá cá lazitoriu la tata-seu si cá plutariu la altii. La an. 1831 parasindu famili'a sea, se dusa la Illinois, unde continuá viétia sea cá lemnariu. Aici in compania cu unu soliu facu o pluta, o 'ncarcá cu bucate si alte nutreminte, se puse pe ea si merse pâna la Neworleans, unde vendiendu plut'a si marfa sea se re'ntórse 'n patria. Aceste intreprinderi tinerulu Lincoln le repeti de câte-va ori si castigá dintr'ensele câte-va sute de taleri. Dupa aceea intrá cá protocolistu la sotiulu seu, ear la an. 1832 intrá intr'o compania de voluntari, ce plecara asup'r'a Indieniloru, si colegii lui, spre surprinderea lui, lu alesera capitanu, apretuindu atátu energi'a, câtu si soliditatea caracterului lui. Dupa trei luni se re'ntórse in patria si se puse pe negociu, deschidiendu in Salemulu nou o boltitia, dar fâra succesu, si remase datoriu cu 1100 taleri. Cá sa póta plati datori'a acést'a, si-alese alta cariera, se facu maestru de posta, dar totdeodata se puse cu totu deadinsulu pe studiulu drepturilor; insa fiindu prea seracu, cá sa-si cumpere cárti, se imprumutá la unu amplotiatu, si nóptea studiá din cártile acestea, ear diminétia le duceá indereptu. Greutatea unei astfelu de vieti nu o aru fi potulu portá nici decátu, déca n'aru fi avutu acea constitutiune robusta si acea sanetate de feru, de carea marturisescu contemporanii lui. La an. 1834 se alese in legislatur'a din Illinois, si la an. 1836, 1838 si 1840 se realese. Aici se lipi de partid'a democratica, si pe tribuna se distinse prin elocuintia simpla, chiara, istétia si eficace. Intr'aceea la an. 1836, castigandu-si dreptulu de advocatu, se mutá la Springfieldu, capital'a statului Illinois, unde deschise cancelari'a sea. Aici se casatori cu o femeia simpla si económa buna, si renumele lui de advocatu bravu se latí totu mai tare. Dar pelânga tóta ocupatiunea sea de advocatu nu se retrase dela politica, ei remase unulu din capii partidei democratice in Illinois. La an. 1846 se alese deputatu congressualu si in Decembre 1847 ocupá scaunulu seu in cas'a ablegatiloru, unde indata se lipi de partid'a contrariloru sclaviei. La an. 1848 luá parte fórte activa la alegerea de presiedinte a generalului democraticu Taylor. Dupa congressu se puse de nou pe advocaturá, ear la 1854 reintrá in aren'a politica si dupa mai multe fluctuatiuni in fine la an. 1860 reusi cá presiedinte alu uniunei americane; dar cu tóte ca portarea lui a fostu fórte moderata si fórte intielépta, totusi nu potú impededá, a nu se desbiná staturile de médiad favoritóre sclavagiului decátu uniunea medinoptiala. Ce a resultatu de aceea, scimu cu totii: unu resbelu inversiunatu, cá care mai nu s'a mai pomenitu, ce durá 4 ani si se fini cu total'a devingere a staturiloru desbinate, panacandu in fine, toamai in momentele de triumfu alu staturiloru unite, dupace capital'a inimiciloru caduise in mân'a loru, se curmá si viétia eminentelui barbatu, care a fostu sufletulu republicei americane in aceste tempuri grele.

Lincoln a fostu alu siesesprediecelea in sírulu presiedintiloru Americi medinoptiale. Despre modulu mortiei lui vorbimu mai pe largu la prospectulu politicu. —

Sabiiu in 20 Aprile. Adunarea lunaria a Comitetulu Asociatiunei, desprecare mai pe largu in nr. urmatoriu, se tinu astadi sub presidiulu Esc. Sele P. Mitropolitu Br. de Siagun'a; intre altele se citi si cu unele modificatiuni si adause se priimi programulu elaboratu de D. Consiliaru de invetiamentu Dr. Vasiciu pentru lucrârile fiiórei adunâri generale la Abrudu. — Escellentia Sea D. Presiedinte alu tribunalulu supremu transsilvanu Ladislau Vasiliu Popu plecá in Dominec'a trecuta la 12 óre la amédi cu tóta famili'a la Vienna. La locuinti'a Esc. Sele se adunau in díu'a acést'a multe corporatiuni si persóne singulare pentru fericitarea calatoriei. O multime de personalitati distinse, intre cari si Serenitatea Sea, Comandantele generalu Principele Montenuovo cu dóma si pruncii, Vicepresiedintele gubernialu d. Groisz, mai multi consiliari guberniali si capii ai feluriteloru dicasterie de aici lu insotira pâna la posta. Câte-va familii mai intime romanesci detera Esc. Sele comitiv'a cu caretele. — Târgulu de tíera, precum se poteá sci nainte intr'unu tempu atátu de seracu, a fostu slabu. — Eri nópte si eri a ninsu pe muntii nostri pâna departe 'njosu, temperatur'a iar a scadiutu, si vegetatiunea stá pe locu.

De sub Pétra Craiului in 26 Martiu 1865.
(Continuare si capetu din nr. premergatoriu.)

2) Intrebai de class'a, de carea se tinu invetatorii; cáci scii, ca de multe astfelu de clase ingrijesce in totu si preste totu statulu. Amu vrutu sa sciu, cá invetatorii intre care din acestea se numera, cá sa referescu acolo si salariiele loru. Pre amplotiatii i platesce statulu séu noi prin contribuii; invetatorii nu facu totu astfelu de servitiu? Ore mai suntu dintre invetatori catolici, cá sa primésca din cele 72 de mii pentru cultur; mai suntu si altii ai altoru natiuni, pre cari sa-i platésca sta-

tulu, cá sa ceremu si noi? In alte tieri astfelu se pretiuiescu si acesti'a, si totusi nu se temu de ce ne tememu noi. — Chiaru si dincolo in Romani'a este acést'a. Dar pentru anulu acést'a, candu amu auditu ce porneli facura ómenii colo susu acestoru contribuii, pare ca ne vine sa nu ne mai recimugur'a in pustiiu.

3) Sa venimu iar la societatea, ce incungiura pre fiecare invetatoriu. Amu fostu facutu si aci intrebare, ca in ce categoria stau ei, cu care e asemenatu serviciulu loru, pentru cá sa referu si salariiele loru unoru asemenea. Cáci déca s'aru pretiui servitiulu loru macaru ca alu judelui si notariului comunale, acesti'a totu stau bine. Vei dice, ca stau, pentru ca facu abusuri. Ba nu, ci affii notari platiti cu 2-300 f. v. a. si alte accidentie. Aste salarii se scotu prin repartitiuni pelânga contributia. Nu cá la Resinari, ci cá mai in totu loculu la Români, pre cari i a lasatu sórtea fâra casse comunale. Ce gandesci, ca greu se intempla acést'a? Nici decum. E greu numai atunci, candu invetatorii insisi umbra scotindu-si lefile. Asiá cartiau Sacelenii odata, ear acum decandu cu repartitiunea e prea bine. Insa si aci trebuie sa dicu, ca salariiele sa fia hotarite, si crede-me, ca candu aru fi chiaru si ale preotiloru, nici ca simte poporulu vr'o greutate. Ce va simti pentru cáti-va cruceri, ce-i va dá o gazda, atunci, candu tóte 600 familii trebuie sa dea? Astfelu aru esi si plat'a invetatorului cá si a notarului.

4) Amu vrutu sa sciu, ca déca invetatorii nostri imitéza pre cei de demultu, atunci cá aceia singuri sa-si castige stare multiamitóre. Acést'a totu s'aru poté si adi, multi au cercatu si au reesitu. Dar se cere invetatoriu demnu cu poteri si manuire de a poté capacítá pre crestini despre folosulu ce-lu face loru. In multe locuri s'a radicaú din anu in anu léfa invetatoriloru din indemnulu liberu alu locuitoriloru. In multe locuri au facutu in asta privintia dd. Protopopi si Preoti lucruri laudabile. Totu intr'atátea s'a ntemplatu si din contra prin stramutarea invetatoriloru in totu anulu, fâra cá sa scie Ven. Ordinariatu. Pe o statiune are denumirea dela Ordinariatu, si airi-lu affii adi. Apoi schimbandu-se astfelu d'abiá cunoscendu naturele eleviloru si cesti'a metod'a ce va folosi, deodata se stramuta intr'alta comuna. Apoi fiindu ei pusi de altii, fâra a privi la salariu, ei numai la respundere, ai trebui sa intrebi, cum póte cineva cere resultatu adi, si dela invetatorulu de adi, fâra sa aiba ei de unde trai? Ca a me indreptá la o comunasa me tocmescu cu ea, slaba chrana! cu atátu mai slaba, cáci comun'a pricepe cam indeobste fórte putínu despre pretiolu unui invetatoru. Asiá dar nici un'a nici dóue, ci Ven. Ordinariatu cá suprem'a inspectiune sa hotáresca salarii de mai multe mâni, si comun'a trebuie sa le primésca. Ordinatiuni guberniale suntu, Inspectorii nu potu lucrá in contra. Starea invetatorilorueu credu ca astfelu s'aru poté imbunatatí. (Parerea nóstra pe scurtu in nr. venitoriu Red.) b.

Cerculu Lipovei in Aprile 1865. Mantuitorulu bisericei si alu natiunei nóstre române de periclitátiile supravenitóre, necontentitu s'a luptatu si se lupta numai cá sa ne duca la culmea fericiei; cu maretiele sale fapte starni in inimeluturor Româniloru austriaci unu viu entusiasmu, ca deplorabil'a stare a bisericei nóstre prin neobositele sale stáruintie o smulse din mânilu celoru straini, si o aduse iarasi in viétia natiunala. Acestoru glorióse fapte e datoriu ori care Românu gr. ort. de sub sceprulu Austriei a contribui recunoscintie, si a aduce calde rogaciuni cátra Domnedieu cá sa sprijinésca triumfatorii pasi ai acestui bunu parinte si principe alu bisericeiloru române gr.-or. — Si credemu, ca ori care Românu inspiratu numai cu cáta schinteia de iubire cátra genulu seu, nu va 'necetá a plini susu amintitele contribuii. Dar cu atát'a mai neplacutu ne atinse unu resnetu din vecinatate si ne puse ghiatia la inima, carele aru fi, cá parintele M. D. aru face progresurile racului; se dice din furt sigura, ca pe candu priimi parintele M. D. circulariulu bunulu Mitropolitu românu, au inceputu a-lu pomeni in ss. rogaciuni pre'naltu Acel'a, eara dupa ce mai priimi si altu cerculariu dela ierarchi'a serbésca, sunatoriu ca inca mai suntemu Români supusii eii, atunci in bietulu Parintele M. D. adormi cu totulu simtiulu simpaticu ce-lu mai pastrá bunulu nostru Mitropolitu românu, intrerupse pomenirea 'nalt'Aceluiasi si continuá iarasi pomenirea Episcopiloru serbesci; dar inca, ce e mai deplorabilu, ca incepú a se rogá si in biserica in limbi straine, care scimu bine ca nu le pricepe de felu, reintrocendu „narodulu, slav'a, bogosloveni'a" si altele Ddiu mai scie câte, care nici insisi fratii nostri serbi nu le-arú pricepe; ba inca unu miraculu ne mai auditu dela parintele M. D., ca incepú a se declará, ca densului i-a fostu bine subt ierarchi'a serbésca, ca au cunoscutu slovele cirilice bine, ear acum i e frica ca va merge iarasi la scóla sa 'nvetie literel romanesci. — Totusi sperámu, ca parintele M. D. dupa ce cu noi toti intru asemenea pân'acum beu

din pocalulu celuamaru, acum dupa ce-lu stórseramu acel'a, se va bucurá iarasi dimpreuna cu noi si de celu dulce, care ni se pune acum inainte de bunulu nostru parinte adevratu; si iarasi nu ne 'ndoimú, ca parint. M. D. cá Románu adevratu din stramosi, si cá unulu ce locuiesce intr'unu poporu adevratu si curatu románu—se va nevoi, cá poporulu incredintiatu, care e cam frumusielu la numeru, sa nu fia condusu in obscurantismu, unde nu póte nimeri alt'a decâtu periciune.

Varietáti si noutáti de di.

Immormentarea marelui-principe russescu Nicolau a urmatu la Nizza in 14/26 Aprile cu solenitate imposanta. Multimea de ómeni erá nenumarata. Carulu de mortu erá ornatu cu corón'a imperatésca si se trageá de optu cai. Imperatulu insusi ajutá a se pune fiulu seu in sicriu si a se radicá sicriulu pe caru, si merse dupa caru pe josu cu principii imperatesci; imperatés'a si princessele urmau in carete. Candu ajunse conductulu la biserica, se detera salve de tunuri. Publiculu avú intrare in biserica in 14 si 15, ear in 16 sér'a cadavrulu se duse cu aceeași pompa la corabia Alessandru Newski, cu carea se va transportá la Petropole. —

D. Balsiu, Secretarul ambassadei russesci din Parisu, asupr'a carui'a in 13/25 Aprile in diu'a mare in cancelari'a lui oficiala s'au incercatu unu atentatu, este ranitu de mórte, in sa medicii au sperantia, ca-iu voru poté scapá. Ucigatorulu lui este unu oficieru vagabundu muscalescu, care dupace si-a risipitu banii prin Parisu, a cersitu in mai multe renduri bani dela ambassade, fára de a fi ajunsu dorint'a sea, asiá incátu fapt'a lui cea ticalósa se pare a fi avutu numai motive personale, nu si politice. Assassinulu fu prinsu de politia intr'unu ambitu intunecosu si predatu tribunalului. —

Luminile de céra pistrítie, cari adeseori se'trebuin-tiéza acum prin biserici, prin cercetári chemice s'au aflatu a fi fórté vatemátore sanetátii; cáci colorile cele rosii, verdi, galbine etc. suntu preparate cu materii otravátiose, cari evaporéza la aprinderea acestoru lumini. —

Principatele románe unite.

In fine afacerea postei proprie románe se apropia de capetulu doritu.

„Monitorulu oficialu“ din 14/26 Aprile publica diuarulu consiliului ministriloru, aprobatu de Domnitorulu, dupa care serviciulu postalu incepundu din 1 Maiu sa se faca de cátra pos'a romána. Suntemu in asceptare, déca unu mecanismu atátu de complicatu, precum e post'a intre mai multe staturi, se va poté pune in miscare in restempu relative atátu de scurtu.

„Consc. nat.“ potolesce ori ce sperantia sanguinica in privint'a acést'a, spunendu-ne, ca inca nu s'au incheiatu conventiuni respective cu statele invecinate, prin urmaré dar costulu porturiloru dela fruntarielu Romaniei incolo este inca nestatoritu. Cu dreptu intréba acestu diuaru, ca óre fi-va cu potintia unu servitiu repede si exactu, déca pe fiacare di se voru face impedecári pela fruntarie epistoleloru si diuareloru pentru platirea portului mai departe.

„Tromp. Carp.“ ne anuntia cu bucuria, ca comisiunea mista pentru facerea raportului la Domnu lucréza cu multa barbatia, pentru a aduce la cunoscint'a Principelui dorintiele tieriei. Intre alte imbunatatiri, ce aru avé de cugetu sa propuna, un'a va fi libertatea pressei, alt'a responsabilitatea ministriloru. Despre cea d'antáiu amu disu câte-va cuvinte in numerii nostri din urma; despre cea de a dóu'a vomu díce si noi numai atát'a, ca ea este cea mai d'antáiu garantia pentru o viétia libera constitutiunala, si ca unu constitutiunalismu fára responsabilitatea ministriloru este numai unu constitutiunalismu parutu, o forma fára fiintia.

Amu vorbitu mai susu intre varietáti despre unu atentatu, incercatu in 13/25 Aprile la Parisu asupr'a Secretarului ambassadei russesci, d. Balsiu, care a fostu junghiatu si ranitu de mórte. Lucrulu, in sine destulu de importantu, pentru noi devine si mai de interesu, cáci numele Balsiu este romanescu, si portatorulu lui se pare a fi vre-unu ramu alu renunitéi familiei moldovenesci de acestasi nume.

„Zukunft“, scrierea periodica vienesa pentru apanarea si inaintarea scopuriloru slavice, aduce in nr. XVII. din 29 Aprile n. o tanguire amara a Bulgariloru din Bessarabi'a romána asupr'a planuriloru de desnatiunali-sare, ce aru tiese guvernulu románu asupr'a loru. Spre a dá foiloru de dincolo unu impulsu de a chiarificá starea lucrului, reproducemu aici acea corespundintia.

„Noi Slavii de médiadi“, díce ea, totdeun'a amu inostitu progressulu natiunei románe cu simpatia fratiésca; la emanciparea eii de domni'a turcésca i-amu intinsu ajutóre nu numai morale, ci si fórté eficaci materiale prin milit'a nóstra cea libera; consolidarea politica a acestei natiuni prin intrunirea Moldovei si Romaniei intr'o Romania solidara o-amu salutatu cu simpatia perfecta; la reformele cele curatu natiunale intreprinse in 2 Maiu a. tr. din partea guvernului bucurescianu amu privitu cu aplausu, in fine bun'a co'ntielegere intre curtea romanésca si serbésca o-amu consideratu tot-

deun'a cu multiamire, — tóte acestea pentru aceea, cáci solidaritatea intre Románi si Slavii de médiadi ai Turciei o-amu creditu a fi o necesitate, déca preste totu aru fi sa se 'ntórca spre bine destinele oriintelui.

Cu atát'a mai energiosu in sa protestámu contr'a unoru pasi mai noi ai ministeriului romanescu, cari suntu apti a sguđu de totu credint'a nóstra in slavofilia aceluia. Cumca de natiunaltatea celoru 500,000 Bulgari, cari locuiescu in Romani'a si Moldov'a in grupe mai mici, nu se tine sém'a in oficiu si scóla, de acést'a nici ca vomu a ne plánge; dar trebuie sa remonstrámu, si inca sa remonstrámu cu tóte mijlócele, de cari dispunemu, contr'a planuriloru de desnatiunali-sare ale cabinetului bucurescianu contr'a Bulgariloru din Bessarabi'a romána, alu cároru scauntu principalu e tocmai orasiulu Bolgradu.

Bulgarii, fugindu in resbelele russo-turcesci ale acestui seculu de furia osmaniloru din patri'a nóstra de dincolo de Dunare, au impopulatu, cultivatu si fructificatu partea de pamentu numita; totdeodata prin colonizarea tieriei celei pána atunci cu totul nelocuite se umplú stirbatur'a aceea, ce despartia mai nainte slavismulu de medianópte de celu de médiadi. Coloniele bulgare din Bessarabi'a se tragu adeva intr'o linia latisióra dela Bulgarii de dincolo de Dunare pána cátra confinielu Rusiei, si astfelu in secululu alu nónesprediecelea se restaurá puntea dintre Slavii de medianópte si cei de médiadi, carea acum o mia de ani spre marea paguba a Slavismului intregu se rupse prin Magiari si Románi. Parintii nostri imigrandu in numeru deosebitu la anulu 1829 in Bessarabi'a, ce se tineá pe atunci inca de Rusi'a, priimira dela Zarulu privilegiiu estinse, intre cari merita a se accentuá cu deosebire scutint'a de militia si administratiunea autonóma a afaceriloru interne, mai cu sém'a a bisericei si scólei. Pamentulu celu-dupacum se disé—selbatacitu si baltosu deveni prin mánile Bulgariloru celoru barbati unu adevratu granariu; in Bessarabi'a in floriu comerciulu, industri'a si bunastarea; se radicara biserici si scóle, si pelánga multe institute utilitarie de invetiamentu unu gimnasiu completu in Bolgradu,—cu unu conventu, colonistii Bulgari se aflau in patri'a cea nóua civilisata de ei dupa post'a inimei. Deodata irumpe resbelulu de Crime'a, si pacea de Parisu din anulu 1856 cea mai mare parte a Bessarabiei locuite de Bulgari cu populatiunea de 70,000 sufle e o dete la Romani'a, luandu in sa totdeodata privilegiielu loru sub garant'a sea. Panacandu principele Cus'a avú destalu de lucru cu reintroducerea unei stári normale in Moldov'a si Romani'a, noi bulgari remaseramu in usulu deplinu alu drepturiloru nóstre; dar d'abiá se 'nvinsera de noulu regimu dificultátile cele d'antáiu, si ministrulu Cogalniceanu la anulu 1860 si incepú a atacá privilegiielu nóstre, conscridendu o recrutatiune intre Bulgarii bessarabieni si cercandu a se amestecá in autonomi'a loru din biserica si scóla. Populatiunea bulgara se opuse cu armele 'n mána dorobantiloru lui Cogalniceanu si reclamá totdeodata drepturile sele la principele Cus'a si la comisiunea mariloru poteri europene, ce deliberau pe atunci inca la Constantinopole in trebile orientului. Comisiunea pe bas'a reprezentatiunei bulgare, ce i se substernú, avisá ministeriulu bucurescianu, cá sa nu conturbe pacea d'abiá restabilita prin acte potentióse si sa respecteze drepturile suditloru castigati de curendu. Acést'a avú efectu. Turburárele escate curendu dupa aceea si produse in parte prin guvernulu in-susi, inca nu se demolisera deplinu pe la 'nceputulu anului acestui'a, candu ministeriulu bucurescianu cu potere 'ndoita incepú a atacá privilegiielu Bulgariloru bessarabieni. Fondurile bisericesci si scolare, ce pána aci se administrau de comitete alese liberu, li se luara de comissarii renduiti spre acést'a din Bucuresci; bisericele se detera administratori denumiti de regimu siscóleloru asiá numiti revisori-guberniali. Ba pána acolo ajunse lucrulu, incátu comuneloru bisericesci bulgare, ce protestara contr'a acestoru violintie, pelánga cele mai barbare escesse se octoira preoti romanesci, cari nu se sfiescu, a face slujb'a domnedicésca, ce se seversiá pána acum in limb'a vechia slava, acum in limb'a romána, precum se facú cu dens'a inceputulu in orasielulu bulgaru Ismailu. Prin astfelu de procederi gimnasiulu centralu alu Bulgariloru bessarabieni, ce in floriá frumosu, adeva gimnasiulu din Bolgradu se aduse la marginea perirei. Corpulu professoralulu de mai nainte, angagiatu de comitetulu comunulu alu orasiului Bolgradu, in care se aflau si mai multi Slavi austriaci (mai cu sém'a Boemi), parte se desfiintia, ne mai priimindu—si delaregimulu romanescu si lefile, pentru protestele sele, parte se citá la Bucuresci, spre de a—si dá respunsulu pentru opoziitiunea sea; numai o mica parte a aceluia potú remané la postulu seu, dupace se cucerise sub demaudarea revisorelui románu, cá, precum in tóta Romani'a, asiá si in Bessarabi'a limb'a romána sa fia singura limb'a de instructiune. Gimna-

siulu bolgradianu condusu pâna acum de comitetulu comunali intr'unu modu escelinte s'a potutu administrá pâna acum intr'adeveru prea bine cu cele 20000 fl. din venitululu anualu, ce cerge din fundatiuni, a decadiatu in sa intr'atât'a, încâtu scolarii din clasele superioare, cá sa nu inceteze de totu instructiunea, suntu nevoiti a functiuná in clasele inferioare. Poterile remase inca dela corpulu professoralu vechiu nu suntu deajunsu, si alte poteri noue nu pune guvernulu, fiindca fondulu scolasticu confiscatu lu intrebuintieza acum deodata spre alte scopuri si ca are de gându a amaná suplinirea posturilor de professura la gimnasiulu bolgradianu, pâna candu se voru hotari Bulgarii, séu a suferi mai bine desfiintarea gimnasiului loru séu romanisarea lui; astfelu s'a declaratu densulu fára de nici o sfiela la o representatiune bulgara. O aparintia prea trista in privinti'a acést'a e positiunea, in carea s'a pusu jurnalistic'a romanésca. Ea dá din tóte poteri aventu pasiloru ministeriului, si ea, carea inca cu o jumetate de deceniu s'a provocatu pentru caus'a romána la dreptulu natiunalitatiloru, ride acum in modulu celu mai batjocorosu de drepturile „scrise“ ale natiunalitatiei bulgare, cari i assigura esistinti'a natiunala in Romani'a. Románii la procederea acést'a fatia cu noi se provóca numai singuru la dreptulu celui mai tare, care dreptu joculu destinului l'a datu mai de timpuriu in mân'a loru decâtu intr'a natiunei bulgare. Si 'n adeveru déca guvernulu romanescu aru fi inca totu asiá debilu, cá la anulu 1860, Bulgarii aru fi aপরatu privilegiele loru, séu cu alte cuvinte conventiunea de Parisu, inca de multu cu armele 'n mân'a; asiá in sa ne mai delibrandu in Constantinopole comissiunea européna si guvernulu bucurescianu ne voindu de locu a-i ascultá, nu le remáne nimicu alt'a, decâtu a propune tanguirile si gravaminele, strigárilu loru dupa dreptu si dreptate— opiniunei publice a Europei.“

Atât'a corespundintele din Bolgradu. Precum se vede, acús'a este seriósa; dar cu atât'a mai multu credemu si sperámu, ca foile de dincolo nu voru tacé la dens'a, ca sa nu póta prinee locu in Europ'a credinti'a aceea, ca Románii, ce tinu atât'a de multu la dreptu si dreptate, suntu nedrepti cátra altii. —

„Trompet'a Carpatiloru“ ne spune, ca s'a promulgatu unu decretu domnescu dte 7/19 Aprile, prin care ministrului de interne, agricultura si lucrári publice se deschide unu creditu de 616,680 lei pentru infiintarea si intretinerea serviciului postalu internatiunalu care se va incepe din partea statului cu 1 Maiu a. e. Recunóscemu salutari'a lucrare a acestei intreprinderi; ceea-ce in sa nu potemu pricepe, este, ca intr'unu tempu, candu camerele delibera, se gubernéza prin decretu.

Prospectu politicu.

Obiectu dílei este inca totu perfidulu atentatu facutu ás upr'a lui Lincoln si a lui Seward. Despre impregiurárilu mai deaprópe ale acestoru crime ingrozitoare aflámu urmatórele: In 2/14 Aprile, aflandu-se presedintele Lincoln in teatru, unu individu anume Booth strabatú la logi'a lui si-lu omori printr'o puscatura de pistolu slobodita in capulu lui. Unu frate alu assassinului merse totu cam pe tempulu acél'a la ministrulu de esterne Seward, si aflandu-lu bolnavu in patu, lu strafipse cu pumnariulu. Fiiulu ministrului, intrandu in casa tatalu seu, inca fu ranitu de mórte. Omorurile sa fia fostu preparate cu septemáni inainte, motivele loru, dupacum publica ministrulu de resbelu, generalulu Stanton, au fostu politice: cá prin mórtea celoru d'antáiu barbati ai uniunei sa se resbune devingerea medicidile, si amanandu-se operatiunile strategice ale generaliloru de medianópte, secessiunistii (desbinatii) sa castige ajutoriu din afara. Lincoln mori in diminéti'a urmatóre. Booth strigá dupa sevarsirea faptei: „Sic semper tyrannis!“ (Asiá totdeun'a tiraniloru!) Pe acelasi tempu erá sa fia ucisu si generalulu Stanton, ministrulu de resbelu, dar din norocire nu se aflá acasa. Loculu presintelui, amesuratu constitutiunei staturiloru unite, lu ocupá indata Vicepresedintele Iohnson. — Impresiunea, ce a produsu acésta nedémna mórte a lui Lincoln, este mare in tóta lumea: in multe staturi s'au tinutu adunári de poporu pentru manifestarea condolentiei; intr'altelu s'au votatu adrese séu celu putinu s'au facutu amintiri cu lauda prin camere. — E de 'nsemnatu, ca ucigatori pân'acum inca nu s'au aflatu.

Despre omorirea lui Lincoln ne aducu acum diuarele dupa scirile sosite din Americ'a lucruri mai detaiate. In sér'a cea fatala presedintele se dusesse cu soti'a sea si inca unu domnu si o dómna la teatru, candu cátra 11 óre unu individu, sub cuventu ca este tramisu de generalulu Grant cu depesie din câmpulu resbelului, intrá in logi'a presintelui si-lu impuscá prin céfa, încâtu glontulu a trecut mai de totu prin capu.

Redactoru respundiatoriu Zacharia Boiu.

Presedintele cadíu josu, dar nu mori pâna 'n diminéti'a urmatóre la 7 óre. Ucigatorulu, cu unu pumnariu in mân'a, sari preste scena si in turburarea cea grozava, ce se facú, scapá pe o usitia mai ascunsa. Generalulu comandante din Washingtonu Auger a pusu premiu de 10,000 taleri pe prinderea ucigatoriiloru. Cea mai mare suspiciune cade pe unu ticalosu de teatralistu anume Iohn Wilkes Booth, intr'a cáru lada se aflá o epistola, din carea se vede, ca uciderea presintelui, a ministrului de resbelu Stanton si a generalului Grant a fostu planita inca pe mai de nainte, dar din caus'a indoiului unoru conjurati se amanase.

Vicepresedintele Iohnston a depusu juramentulu de presedinte in 3/15 Aprile la 11 óre. Intre altelu díse: Datorintiele suntu acum ale mele. Eu le voi duce la deplinire. Urmarile suntu in mân'a lui Domnedieu. Domniloru, (cátra functiunarii cei mai inalti ai statului) de DVóstra me voi radimá. Simtu, ca noiu avétrebuintia de sprijinulu Dloru Vóstre. Impresiune profunda face asupr'a mea solenitatea ocasiunei si responsabilitatea oficiului, in care intru.“ Pasirea in publicu a lui Iohnston a fostu démna si relasá la cei de fatia urme fórte placute. Noulu presedinte pronuncia condamnarea cea mai profunda asupr'a atentatoriloru si ca nu voru scapá de drépt'a pedépsa.—

Resturile trupeloru batute parte se retragu, parte se predau de buna voia, respective de nevoia.

Imperatululu Napoleonu, care pela capetulu lui Aprile erá sa plece la Algeri'a, din caus'a evenimenteloru celoru cu totul neprevedute din Americ'a medinoptiala se diceá ca aru fi amanatu caletori'a sea pe tempu nehotaritu; dupa scirile cele mai noue a si plecatu in 17/29 Aprile. In absinti'a Imperatului Imperatés' va portá numele si functiunile de regenta. Dupa unu telegramu, ce vine tocmai pe candu incheiamu, Napoleonu a sositu in 18/30 Aprile la Lyon si a fostu intempinatu cu entusiasm. — Dupa altu telegramu Conteles Waleswski a si priimitu scrisórea imperatului, prin carea i se aduce la cunoscentia, ca este denumitu presedinte alu camerei. —

Bugétulu Engliterei arata veniturile pe anulu acést'a cu 70,313,000, spesele cu 66,462,000, prin urmare prisosu de 3,851,000 p. st. Pe anulu urmatoriu veniturile suntu preliminate cu 70,170,000, spesele cu 66,139,000, prin urmare prisosu de 4,031,000 p. st.

Guvernulu italianu a retrasu propositiunea sea privitoare la stergerea orduriloru religiose, dupace aceea fusese votata de camera cu mare mioritate.

In siedinti'a camerei din 16/28 Aprile, cea din urma ce se tine in Turinu, s'au adusu hotarirea a se declará, ca cetatea Turinu a binemeritatu de patria. — Principele Muratu va sosi cátu de curendu la Nizza, unde are missiunea a aduce imperatului si imperatesei russesci condolenti'a imperatului si imperatesei francese pentru mórtea fiiului loru.

Prussia luca cu tóte mánile, cá sa ocupe pentru marin'a sea portulu celu eminente dela Kiel; o parte a marinei a si plecatu intr'acolo, cealalta parte va urmá.

CITATIUNE EDICTALA.

Ioann Tiu, carele de trei ani si mai bine a parasitu cu necredinti'a pe legiut'a sea soti'a Mari'a Nicolau Peligradu, — amendoi din Brasiovu, de legea gr. or. — se provóca prin acést'a, cá, dela dat'a de josu, in terminu de unu anu si odi sa se infatisieze negresitu inaintea Scaunului Protopopescu I. alu Brasiovilui, cáci la din contra se va dá hotarire la acti'a sotiiei lui si in lipsa-i.

Brasiovu 15 Aprile 1865.

Iosifu Baracu,
Adm. protopopescu.

Nr. 13—1 CITATIUNE EDICTALA.

Nicolau Mitocu, carele de trei ani si mai bine a parasitu cu necredinti'a pe legiut'a sea socia Ann'a Nicolau Gridu, amendoi din Brasiovu, de legea gr. or. se provóca prin acést'a, cá in terminu de unu anu si odi sa se infacisieze negresitu inaintea Scaunului protopopescu I. alu Brasiovilui; cáci la din contra se va dá hotarire la acti'a sociei lui si in lipsa-i.

Brasiovu 17 Apriliu 1865.

Iosifu Baracu,
Adminstr. protopopescu.

Burs'a din Vienn'a 21 Aprile (3 Maiu) 1865.

Metalicele 5%	71 60	Actiile de creditu	185
Imprumutulu nat. 5%	75 80	Argintulu	106 50
Actiile de banca	802	Galbinulu	5 11

Editur'a si tipariulu tipografiei archidiecesane.